

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Juridische Zaken en
Wetgevingsbeleid

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Contactpersoon

Datum 5 oktober 2021

Onderwerp Derde deelbesluit Wob-verzoek aantal aanwezigen in kerkelijke gebouwen periode 14 april - 26 oktober 2020

Ons kenmerk
3538334

Geachte

Bijlagen
3

In uw brief van 26 oktober 2020, ontvangen op 28 oktober 2020, heeft u met een beroep op de Wet openbaarheid van bestuur (hierna: Wob) informatie verzocht over besluiten en uitspraken van het kabinet en ministers inzake het aantal aanwezigen in kerkelijke gebouwen in de periode 14 april - 26 oktober 2020.

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

Op 4 mei 2021 heb ik het eerste deelbesluit op uw Wob-verzoek aan u toegezonden. Dit eerste deelbesluit had betrekking op uitspraken van het kabinet en ministers inzake het aantal aanwezigen in kerkelijke gebouwen in de periode 14 april - 26 oktober 2020.

Op 6 juli 2021 heb ik het tweede deelbesluit aan u toegezonden. Dit tweede deelbesluit had betrekking op:

- Communiqués, protocollen van kerkgenootschappen en overleggen tussen mijn ministerie en kerkgenootschappen over het aantal aanwezigen in kerkelijke gebouwen, en
- Aanwijzingen op grond van artikel 7 van de Wet publieke gezondheid voor zover die betrekking hebben op het aantal aanwezigen in kerkelijke gebouwen.

Voor de beschrijving van de procedure tot aan het tweede deelbesluit verwijs ik u naar de eerste twee deelbesluiten.

Op 4 augustus 2021 heeft mijn medewerker, , contact met u opgenomen om de voortgang van het derde deelbesluit te bespreken. Zij heeft toegelicht dat het helaas niet lukte om het derde deelbesluit op de afgesproken datum, te weten 5 augustus 2021, aan u toe te zenden. Als redenen daarvoor heeft zij aangegeven dat gekozen is om de voor dit deelbesluit relevante onderdelen van uw verzoek ruimer te interpreteren hetgeen een extra zoekslag vergde en de afstemming over de beoordeling van de geïnventariseerde documenten vanwege de vakantieperiode langer in beslag nam dan voorzien. Zij heeft aangegeven dat zij op 18 augustus 2021 opnieuw contact met u zou opnemen over de planning.

Op 18 augustus 2021 heeft _____ telefonisch aan u meegedeeld dat ik ernaar streef om het derde deelbesluit in de week van 27 september 2021 aan u toe te zenden. U heeft telefonisch met dit uitstel ingestemd.

Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Sector Juridische Zaken en Wetgevingsbeleid

Op 1 oktober 2021 heeft _____ telefonisch aan u meegedeeld dat het derde deelbesluit op 5 oktober 2021 aan u zal worden toegezonden.

Datum
5 oktober 2021

Thans neem ik het derde en daarmee tevens laatste deelbesluit op uw Wob-verzoek. In dit derde deelbesluit worden documenten betrokken over de Tijdelijke wet maatregelen covid-19 voor zover die zien op het aantal aanwezigen in kerkelijke gebouwen.

Ons kenmerk
3538334

Wettelijk kader

Uw verzoek valt onder de reikwijdte van de Wob. Voor de relevante bepalingen van de Wob verwijs ik u naar **bijlage 1**.

Inventarisatie

Reikwijdte en zoekslag

U heeft in uw verzoek gevraagd om openbaarmaking van informatie over de gevolgen van de coronawet voor het aantal aanwezigen in kerkelijke gebouwen. Dit onderdeel van uw verzoek heb ik opgevat als informatie over:

- de uitzondering op het groepsvormingsverbod voor religieuze bijeenkomsten;
- de veilige afstandsnorm voor zover in de documenten een relatie wordt gelegd met kerken;
- de zorgplicht voor beheerders van besloten plaatsen in verband met het opvolgen van de veilige afstandsnorm en de mogelijkheden tot handhaving voor zover in de documenten een relatie wordt gelegd met kerken.

U gaf tijdens het telefoongesprek met _____ op 4 augustus 2021 aan dat voor u niet duidelijk was dat ook correspondentie tussen mij en Kamerleden in de deelbesluiten wordt betrokken. Ter verduidelijking merk ik op dat de drie deelbesluiten betrekking hebben op verschillende deelonderwerpen. Dat neemt niet weg dat bij elk deelbesluit telkens is gekeken naar de diverse onderdelen van uw verzoek waarin u verschillende typen correspondentie vraagt. Zo wordt in dit derde deelbesluit over de Tijdelijke wet maatregelen covid-19 bijvoorbeeld ook correspondentie tussen mij en Kamerleden (vierde gedachtestreepje op laatste pagina van uw verzoek) en correspondentie tussen mij en ambtenaren (vijfde gedachtestreepje op laatste pagina van uw verzoek) betrokken.

Voor het derde deelbesluit heeft binnen mijn ministerie een zoekslag plaatsgevonden bij de Directie Wetgeving en Juridische Zaken (DWJZ). Verder is gezocht naar relevante informatie in de mailbox en telefoon van mij als minister van Justitie en Veiligheid. Aan de hand van de documenten die werden aangetroffen, is verder gezocht.

Op basis van deze zoekslag zijn in totaal 120 documenten aangetroffen. Deze documenten zijn opgenomen in een inventarislijst die als **bijlage 2** bij dit

besluit is gevoegd. In dit besluit wordt verwezen naar de corresponderende nummers uit de inventarislijst, zodat per document duidelijk is wat is besloten.

Hieronder geef ik een korte toelichting op het proces van de totstandkoming van het wetsvoorstel en welke documenten in een bepaalde fase zijn aangetroffen.

De documenten met nummers 37-40 en 79-82 hebben geen betrekking op gevolgen van de Tijdelijke wet maatregelen covid-19 voor het aantal aanwezigen in kerkelijke gebouwen, maar zien wel op deelonderwerpen die in het tweede deelbesluit reeds zijn betrokken. Omdat deze documenten pas bij de inventarisatie van de documenten voor het derde deelbesluit zijn aangetroffen, worden ze in dit derde deelbesluit alsnog meegenomen.

Toelichting op wetgevingsproces en aangetroffen documenten

De documenten met nummers 1-9 hebben geen betrekking op het wetsvoorstel, maar geven wel inzicht in overwegingen die relevant zijn voor de keuze voor een tijdelijke wet in plaats van het continueren van het stelsel van aanwijzingen en noodverordeningen, waaronder overwegingen met betrekking tot de beperking van religieuze samenkomsten in besloten ruimten. Daarom worden ze in dit deelbesluit betrokken.

De documenten met nummers 10-12 hebben betrekking op het informeren van de coalitiepartijen over de stand van zaken van het wetsvoorstel (proces en inhoud).

In de periode 28 mei 2020 – 4 juni 2020 zijn diverse instanties over het wetsvoorstel geconsulteerd, waaronder de religieuze koepelorganisaties. De documenten met nummers 13 en 14 bevatten mijn akkoord met het in consultatie brengen van het wetsvoorstel en de consultatieversie van het wetsvoorstel en de memorie van toelichting. De documenten met nummers 15 en 21 betreffen de consultatie van de religieuze koepelorganisaties en de reactie van het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO). Van de andere religieuze koepelorganisaties heb ik geen reactie ontvangen. De documenten met nummers 16-18 betreffen het advies van het College voor de Rechten van de Mens over het wetsvoorstel. Op pagina 9 van dit advies kunt u informatie vinden over religieuze samenkomsten.

Op 5 juni 2020 is het wetsvoorstel in de ministerraad besproken. Daarvoor is een advies aan de Minister voor Rechtsbescherming, de Staatssecretaris van Justitie van Veiligheid en mij voorbereid. Document met nummer 20 betreft het advies en document met nummer 19 de begeleidende e-mail. In het advies (document met nummer 20) is beperkt informatie opgenomen die relevant is voor uw verzoek. Volledigheidshalve merk ik nog op dat bij document met nummer 19 twee bijlagen zitten. Beide bijlagen bevatten hetzelfde advies (een wordversie en een pdf). Om die reden is één bijlage op de inventarislijst opgenomen.

Op 17 juni 2020 heeft de Raad van State geadviseerd over het wetsvoorstel. Dit advies en het nader rapport staan op de inventarislijst onder nummer 66. Het advies van de Raad van State bevat geen specifieke passages over het recht op vrijheid van godsdienst en het aantal aanwezigen in kerkelijke gebouwen. Wel zijn bepaalde onderdelen van het advies relevant. Ik wijs u in het bijzonder op de overwegingen van de Raad van State op pagina 4 en 7 met betrekking tot de wijze waarop de beperking van grondrechten in het wetsvoorstel is geregeld.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Juridische Zaken en
Wetgevingsbeleid

Datum
5 oktober 2021

Ons kenmerk
3538334

Over het wetsvoorstel en specifiek de positie van kerken heeft in de maanden juni en juli 2020 overleg met de coalitiefracties plaatsgevonden. Bij het overleg over de positie van kerken was ook een andere politieke partij betrokken. De documenten betreffende dit overleg en de interne voorbereiding daarvan staan op de inventarislijst onder nummers 22-36 en 41-65. Dat overleg heeft geleid tot een aanpassing ten aanzien van de positie van kerken in het wetsvoorstel. Aanvankelijk zou de burgemeester op grond van het wetsvoorstel ook bevoegd zijn tot het geven van schriftelijke aanwijzingen en mondelinge bevelen aan beheerders van kerken in verband met hun zorgplicht voor onder meer de naleving van de veilige afstandsnorm. Naar aanleiding van het overleg met de coalitiefracties en één andere politieke partij is aan artikel 58l een lid toegevoegd inhoudende dat bij ministeriële regeling besloten plaatsen kunnen worden uitgezonderd van de in het artikel geregelde aanwijzings- en bevelsbevoegdheden. In de memorie van toelichting is opgenomen dat deze mogelijkheid in het bijzonder kan worden toegepast op religieuze samenkomsten.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Juridische Zaken en
Wetgevingsbeleid

Datum
5 oktober 2021

Ons kenmerk
3538334

Het wetsvoorstel is op 13 juli 2020 bij de Tweede Kamer ingediend. De koninklijke boodschap, het voorstel van wet en de memorie van toelichting treft u aan op de inventarislijst onder de nummers 67-69.

Op 30 september 2020 is de nota naar aanleiding van het verslag bij de Tweede Kamer ingediend. Deze nota naar aanleiding van het verslag staat op de inventarislijst onder nummer 70.

Op 7 en 8 oktober 2020 is het wetsvoorstel behandeld in de Tweede Kamer. De documenten met nummers 71-77 bevatten de voor uw verzoek relevante stukken in een voorlopig dossier voor mij. De documenten met nummers 83-89 en 92-94 betreffen voorgestelde antwoorden op vragen van de Tweede Kamer bij de behandeling van het wetsvoorstel en een inleidende spreektekst daarvoor. De verslagen van de plenaire behandeling in de Tweede Kamer vindt u onder de nummers 90, 91, 95 en 96.

Op 13 oktober 2020 is door het lid Van Kooten-Arissen een amendement ingediend over de groepsgrootte in kerken. Ik verwijs daarvoor naar document met nummer 97 op de inventarislijst. Op diezelfde datum is het wetsvoorstel door de Tweede Kamer aangenomen. Het eerdergenoemde amendement is verworpen. Voor de stemming verwijs ik u naar document met nummer 98.

Op 13 oktober 2020 is het wetsvoorstel bij de Eerste Kamer ingediend. Het (gewijzigde) wetsvoorstel dat bij de Eerste Kamer is ingediend treft u aan onder nummer 99. De nota naar aanleiding van het verslag die bij de Eerste Kamer is ingediend, staat onder nummer 111.

Op 26 oktober 2020 is het wetsvoorstel behandeld in de Eerste Kamer. De documenten met nummers 100-110 betreffen de voor uw verzoek relevante stukken in het dossier voor mij. De documenten met nummers 112-117 betreffen voorgestelde antwoorden op vragen van Forum voor Democratie en de SGP, alsmede een spreektekst. De verslagen van de plenaire behandeling in de Eerste Kamer treft u aan onder de nummers 119-120.

Op 26 oktober 2020 is ook de consultatieversie van de Tijdelijke regeling maatregelen covid-19 aan mij voorgelegd. Dit stuk is door de dossierhouder fysiek aan mij overhandigd. Ik ben op die datum mondeling akkoord gegaan met

het in consultatie brengen van deze ministeriële regeling. U treft de consultatieversie van de Tijdelijke regeling maatregelen covid-19 aan onder nummer 118. Voor uw verzoek is relevant artikel 7.1 waarin de uitzondering op de aanwijzings- en bevelsbevoegdheid van de burgemeester voor religieuze en levensbeschouwelijke gebouwen en plaatsen is opgenomen.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Juridische Zaken en
Wetgevingsbeleid

Datum
5 oktober 2021

Op 27 oktober 2020 is het wetsvoorstel aangenomen door de Eerste Kamer.

Ons kenmerk
3538334

Zienswijzen

Over de voorgenomen (gedeeltelijke) openbaarmaking van de *documenten met nummers 9, 14, 24, 25, 30-32, 34, 35, 63-65, 92 en 93* heb ik een zienswijze gevraagd aan derde-belanghebbenden, namelijk het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Zij hebben daartegen geen bedenkingen geuit.

Besluit

Ik heb besloten om deels aan uw verzoek tegemoet te komen. Ik maak de *documenten met nummers 14, 32, 35, 77, 84-89, 93, 113 en 117* geheel openbaar. De *documenten met nummers 1, 4, 6-10, 13, 15-17, 19, 20, 22-26, 28, 30, 31, 34, 37, 39-43, 49, 51-53, 55, 59, 63-65, 71, 74, 79-83, 92, 94, 100, 112, 114 en 116* maak ik gedeeltelijk openbaar. De *documenten met nummers 11, 12, 33, 36, 44-48, 50, 54, 56-58, 60-62, 78 en 115* maak ik niet openbaar. Voor de motivering van de niet openbaar gemaakte documenten en passages verwijs ik u naar de overwegingen hieronder.

De *documenten met nummers 2, 3, 5, 18, 21, 27, 38, 66-70, 72, 73, 75, 76, 90, 91, 95-99, 101-111 en 118-120* zijn reeds openbaar. Op reeds openbare documenten is de Wob niet van toepassing. Op uw verzoek heb ik de reeds openbare stukken bij de documentenset gevoegd behoudens de stukken die ik al in het tweede deelbesluit aan u heb verstrekt¹. De *documenten met nummers 72, 73, 102-104, 109 en 110* behelzen dezelfde tekst als de *documenten met nummers 66, 68, 69, 70 en 99*. Om die reden heb ik die documenten ook niet afzonderlijk bijgevoegd.

Overwegingen

Allereerst wil ik u wijzen op het volgende. Ingevolge artikel 3, vijfde lid, van de Wob wordt een verzoek om informatie ingewilligd met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10 en 11.

Het recht op openbaarmaking op grond van de Wob dient uitsluitend het publieke belang van een goede en democratische bestuursvoering. Het komt iedere burger in gelijke mate toe. Daarom kan ten aanzien van de openbaarheid geen onderscheid worden gemaakt naar gelang de persoon of de bedoeling of belangen van de verzoeker. Bij de te verrichten belangenafweging worden dan ook betrokken het algemene belang bij openbaarmaking van de gevraagde informatie en de door de weigeringsgronden te beschermen belangen, maar niet het specifieke belang van de verzoeker.

¹ Op de inventarislijst kunt u zien onder welk nummer van het tweede deelbesluit u het betreffende document kunt vinden.

Evenmin kent de Wob een beperkte vorm van openbaarmaking. Dit betekent dat openbaarmaking van de gevraagde documenten uitsluitend aan u op grond van de Wob niet mogelijk is. Indien ik aan u de desbetreffende documenten verstrek, moet ik deze ook aan anderen geven indien zij daarom verzoeken. In dat licht vinden de onderstaande belangenafwegingen dan ook plaats.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Juridische Zaken en
Wetgevingsbeleid

Datum
5 oktober 2021

Ons kenmerk
3538334

De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer

Op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder e, van de Wob blijft verstrekking van informatie achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen het belang dat de persoonlijke levenssfeer wordt geëerbiedigd.

In de geïnventariseerde documenten staan persoonsgegevens, zoals namen, initialen, herleidbare functieaanduidingen en directe contactgegevens van ambtenaren en derden. Het merendeel van deze persoonsgegevens maak ik niet openbaar op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder e, van de Wob. Ik licht dat hieronder toe.

Het gaat in de eerste plaats om namen, initialen, herleidbare functieaanduidingen, e-mailadressen en telefoonnummers van ambtenaren. In het kader van goed werkgeverschap ben ik van oordeel dat ten aanzien van deze gegevens het belang dat de persoonlijke levenssfeer wordt geëerbiedigd, zwaarder moet wegen dan het belang van openbaarheid. Dit ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de betrokken ambtenaar. Wat betreft namen is van belang dat het hier niet gaat om het opgeven van een naam aan een individuele burger die met een ambtenaar in contact treedt, maar om openbaarmaking van een naam in de zin van de Wob.

Namen en functieaanduidingen van personen die uit hoofde van hun functie in de openbaarheid treden, zoals bewindspersonen, de voorzitter van het College voor de Rechten van de Mens alsmede (toenmalige) voorzitters en secretarissen van religieuze koepelorganisaties, heb ik leesbaar gelaten in de documenten. Directe contactgegevens, zoals e-mailadressen, van deze personen maak ik niet openbaar. Deze personen kunnen potentieel hinder ondervinden als hun contactgegevens voor eenieder openbaar worden. M.i. wordt het algemene belang van openbaarheid in voldoende mate gediend met de algemene openbare contactgegevens waarlangs de organisaties bereikbaar zijn.

In *document met nummer 17* staat een handtekening van de voorzitter van het College voor de Rechten van de Mens. Die handtekening maak ik niet openbaar om het risico op identiteitsfraude te verminderen.

Daar waar ik toepassing heb gegeven aan deze weigeringsgrond, heb ik dit in de documenten en op de inventarislijst aangeduid met "10.2.e".

Het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling

Op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder g, van de Wob blijft verstrekking van informatie achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen het belang van het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de aangelegenheid betrokken natuurlijke personen of rechtspersonen dan wel van derden.

De documenten met nummers 1, 11, 12, 16, 19, 22-26, 28, 31, 33, 34, 36, 41, 44-62 en 78 bevatten informatie waarvan openbaarmaking kan leiden tot onevenredige benadeling. Het gaat om de volgende informatie.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Juridische Zaken en
Wetgevingsbeleid

Datum
5 oktober 2021

Ons kenmerk
3538334

Zoals eerder aangegeven, heeft over het wetsvoorstel en specifiek de positie van kerken overleg plaatsgevonden met de coalitiefracties en nog een andere politieke partij. De documenten met nummers 12, 45-48, 50, 57, 58, 61 en 62 betreffen de correspondentie die tussen mij, de politiek assistent en enkele Kamerleden gevoerd is. Hierin worden (tekst)voorstellen en standpunten uitgewisseld. Voor het goed functioneren van het kabinet in het algemeen en de individuele bewindspersonen in het bijzonder is het noodzakelijk dat er vertrouwelijk met Kamerleden kan worden gecommuniceerd. Het openbaar maken van vertrouwelijk gewisselde standpunten en voorstellen doet afbreuk aan de bescherming van de noodzakelijke vertrouwelijkheid waarin besprekingen binnen de coalitie of met specifieke Kamerfracties plaatsvinden. De daaraan deelnemende partijen moeten in vertrouwen hun standpunten kunnen bepalen. Het belang dat dergelijke onderhandelingen tussen coalitiepartijen of met specifieke Kamerfracties in vertrouwelijkheid moeten kunnen plaatsvinden, weegt naar mijn oordeel zwaarder dan het belang van eenieder om kennis te kunnen nemen van hetgeen in dit kader gewisseld is. Ik maak deze correspondentie derhalve niet openbaar.

De documenten met nummers 11, 36, 41, 44, 49, 51, 53, 54, 56 en 60 bevatten intern uitgewisselde tekstvoorstellen en memo's bedoeld om te delen met Kamerleden. Openbaarmaking daarvan zou de inhoud van de correspondentie met de Kamerleden prijsgeven. Om die reden maak ik ook deze informatie, voor zover die onder uw verzoek valt, niet openbaar op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder g, van de Wob. In verband met het eerder geschetste belang van vertrouwelijkheid van het overleg maak ik voorts de in de documenten met nummers 34, 41, 53 en 59 specifiek genoemde fracties en Kamerleden niet openbaar.

De documenten met nummers 23-25, 28, 31, 33, 34 en 52 betreffen interne correspondentie en notities waarin de inzet van het kabinet en mijn inzet bij het overleg met de coalitiefracties inzichtelijk wordt. Daarnaast bevatten de documenten met nummers 28 en 34 inschattingen van ambtenaren over de onderhandelingen. Openbaarmaking van die informatie zou de verstandhouding met de coalitiepartijen onder druk kunnen zetten en daarmee kunnen schaden. Die informatie maak ik daarom niet openbaar op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder g, van de Wob.

Document met nummer 28 bevat een interne e-mail waarin ambtenaren verslag doen van een vertrouwelijke briefing van de coalitiefracties over het wetsvoorstel. Openbaarmaking van dit verslag kan ook mijn relatie met de coalitiepartijen schaden. Het belang van het voorkomen van deze onevenredige benadeling weegt m.i. zwaarder dan het belang van openbaarheid. Ik weiger die informatie derhalve.

Wel heb ik besloten om vanuit het oogpunt van transparantie de uiteindelijke uitkomst van het overleg met de coalitiefracties en met nog een andere politieke partij in de documenten met nummers 63 en 65 openbaar te maken. Ook maak ik document met nummer 32 openbaar waarin de diverse alternatieve opties voor de positie van kerken met voor- en nadelen zijn beschreven die aan mij en de

andere betrokken bewindspersonen zijn voorgelegd. Aansluitend hierbij maak ik voorts een optie die in *document met nummer 52* ter overweging aan mij is voorgelegd, openbaar.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Juridische Zaken en
Wetgevingsbeleid

Datum
5 oktober 2021

Ons kenmerk
3538334

Document met nummer 78 betreft een uitwisseling van standpunten tussen de politiek assistent en politieke partijen. Het uitwisselen van dergelijke informatie tussen Kamerleden en politiek assistenten van bewindspersonen is een belangrijk politiek proces dat alleen goed kan verlopen in volledige vertrouwelijkheid. Zowel beide Kamers als de bewindspersonen hebben baat bij deze vrije uitwisseling van informatie, onder andere in voorbereiding op Kamerdebatten. Openbaarmaking van dergelijke berichten zou leiden tot onevenredige benadeling van het democratisch proces in het algemeen en van de desbetreffende bewindsperso(n)en(en), de Kamers en andere leden van het kabinet in het bijzonder. Ik ben dan ook van oordeel dat het algemene belang van openbaarmaking van de desbetreffende passages in dit document niet opweegt tegen het belang van het voorkomen van deze onevenredige benadeling.

In de *documenten met nummers 1, 16, 19, 22, 26, 46, 48 en 55* staan e-mailadressen van dienstonderdelen van mijn ministerie die bedoeld zijn voor intern gebruik. Openbaarmaking hiervan zou naar mijn oordeel kunnen leiden tot onevenredige benadeling. De werkprocessen zullen worden belemmerd als derden gebruik kunnen maken van e-mailadressen die niet voor hen bestemd zijn. Ik weiger deze gegevens. Ik weeg daarbij ook mee dat de algemene contactgegevens waarlangs mijn ministerie bereikbaar is, reeds openbaar zijn. Ik verwijs in dit verband ook naar de uitspraak van de rechtbank Gelderland van 26 maart 2018, ECLI:NL:RBGEL:2018:3272

Daar waar ik toepassing heb gegeven aan deze weigeringsgrond, heb ik dit in de documenten en op de inventarislijst aangeduid met "10.2.g".

Persoonlijke beleidsopvattingen in een stuk voor intern beraad

Artikel 11, eerste lid, van de Wob bepaalt dat in geval van een verzoek om informatie uit documenten, opgesteld ten behoeve van intern beraad, geen informatie wordt verstrekt over daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen.

Persoonlijke beleidsopvattingen zijn opvattingen, voorstellen, aanbevelingen of conclusies van een of meer personen over een bestuurlijke aangelegenheid en de daartoe door hen aangevoerde argumenten. Feiten, prognoses, beleidsalternatieven, de gevolgen van een bepaald beleidsalternatief of andere onderdelen met een overwegend objectief karakter worden door mij niet beschouwd als persoonlijke beleidsopvattingen.

De *documenten met nummers 10, 11, 23, 25, 28, 31, 33, 34, 41, 44, 52, 54, 78 en 115* betreffen e-mailwisselingen binnen mijn ministerie en met andere betrokken ministeries alsmede daarbij gewisselde conceptteksten. Deze documenten zijn bestemd voor intern beraad en bevatten persoonlijke beleidsopvattingen die ik niet openbaar maak. Ik licht dat hieronder toe.

In de *documenten met nummers 10 en 78* heeft tussen ambtenaren onderling overleg plaatsgevonden over het informeren van de coalitiefracties en over de standpunten van politieke partijen met betrekking tot het wetsvoorstel. Deze

e-mailwisselingen bevatten inschattingen en opvattingen van ambtenaren. Dit zijn persoonlijke beleidsopvattingen die ik niet openbaar maak.

In nota's aan bewindspersonen en e-mailwisselingen tussen ambtenaren en bewindspersonen maak ik persoonlijke beleidsopvattingen openbaar met toepassing van artikel 11, tweede lid, van de Wob behoudens voor zover openbaarmaking daarvan de verstandhouding met de coalitiepartijen onder druk kan zetten of het conceptteksten betreft. Van dat laatste is sprake in de *documenten met nummers 23, 25, 28, 31, 33, 34, 41, 44, 52 en 54*. Daarbij doe ik wel een beroep op artikel 11, eerste lid, van de Wob. Voor deze documenten verwijs ik ook naar mijn eerdere overwegingen onder het kopje 'het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling'.

Wat betreft de conceptteksten merk ik nog het volgende op. De *documenten met nummers 11, 41, 44, 54 en 115* betreffen een conceptantwoord op de vraag van senator Van Pareren van Forum voor Democratie en concepten van memo's en tekstvoorstellen voor het vertrouwelijke overleg met Kamerleden. Het definitieve antwoord op de vraag van senator Van Pareren van Forum voor Democratie (*document met nummer 117*) maak ik openbaar. De definitieve versies van memo's en testvoorstellen die vertrouwelijk gedeeld zijn met Kamerleden, weiger ik op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder g, van de Wob. De conceptteksten zijn persoonlijke beleidsopvattingen voor zover zij van de definitieve versie afwijken. Bovendien geldt voor de concepttekst in document met nummer 11 dat die grotendeels buiten de reikwijdte van uw verzoek valt, omdat die over andere onderwerpen gaat dan het aantal aanwezigen in kerkelijke gebouwen.

Daar waar ik toepassing heb gegeven aan deze weigeringsgrond, heb ik dit in de documenten en op de inventarislijst aangeduid met "11.1".

Buiten verzoek

De *documenten met nummers 1, 4, 7-13, 20, 22-25, 28, 30, 31, 34, 36, 37, 39, 40, 63, 65, 71, 74, 80-83, 100 en 116* bevatten informatie en bijlagen die geen betrekking hebben op het aantal aanwezigen in kerkelijke gebouwen. Deze informatie valt daarmee buiten de reikwijdte van uw verzoek. Het betreft bijvoorbeeld informatie over de beperking van andere grondrechten dan het recht op vrijheid van godsdienst en andere onderwerpen van het wetsvoorstel Tijdelijke wet maatregelen covid-19. De bijlagen die geheel buiten uw verzoek vallen, heb ik niet afzonderlijk op de inventarislijst opgenomen.

Document met nummer 14 betreft de consultatieversie van het wetsvoorstel en de memorie van toelichting. Dit document gaat voor een groot deel ook over andere onderwerpen dan het aantal aanwezigen in kerken. Omdat een geconsulteerde instantie dit stuk destijds al op zijn website heeft geplaatst, heb ik besloten dit document in zijn geheel openbaar te maken.

Wijze van openbaarmaking

De documenten die in dit besluit (gedeeltelijk) openbaar worden gemaakt, treft u aan in **bijlage 3**.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Juridische Zaken en
Wetgevingsbeleid

Datum
5 oktober 2021

Ons kenmerk
3538334

Een geanonimiseerde versie van dit besluit met de daarbij (gedeeltelijk) openbaar gemaakte documenten zal op wobcovid19.rijksoverheid.nl worden geplaatst.

Een kopie van dit besluit zend ik aan de derde-belanghebbenden.

Hoogachtend,

Overeenkomstig het door de Minister van Justitie en Veiligheid genomen besluit,

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Juridische Zaken en
Wetgevingsbeleid

Datum
5 oktober 2021

Ons kenmerk
3538334

K. Werkhorst

Hoofd sector Juridische Zaken en Wetgevingsbeleid

BEZWAARCLAUSULE

U kunt tegen dit deelbesluit bezwaar maken binnen zes weken na de verzending daarvan. Het bezwaarschrift moet door de indiener zijn ondertekend en bevat ten minste zijn naam en adres, de dagtekening, een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht en de gronden waarop het bezwaar berust. Dit bezwaarschrift moet worden gericht aan: de Minister van Justitie en Veiligheid, t.a.v. Directie Wetgeving en Juridische Zaken, Sector Juridische Zaken en Wetgevingsbeleid, Postbus 20301, 2500 EH Den Haag.

Bijlage 1 – Relevante bepalingen uit de Wob

Artikel 1

In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

- a. document: een bij een bestuursorgaan berustend schriftelijk stuk of ander materiaal dat gegevens bevat;
- b. bestuurlijke aangelegenheid: een aangelegenheid die betrekking heeft op beleid van een bestuursorgaan, daaronder begrepen de voorbereiding en de uitvoering ervan;
- c. intern beraad: het beraad over een bestuurlijke aangelegenheid binnen een bestuursorgaan, dan wel binnen een kring van bestuursorganen in het kader van de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een bestuurlijke aangelegenheid;
(...)
- f. persoonlijke beleidsopvatting: een opvatting, voorstel, aanbeveling of conclusie van een of meer personen over een bestuurlijke aangelegenheid en de daartoe door hen aangevoerde argumenten;
(...)

Artikel 3

1. Een ieder kan een verzoek om informatie neergelegd in documenten over een bestuurlijke aangelegenheid richten tot een bestuursorgaan of een onder verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan werkzame instelling, dienst of bedrijf.

(..)

5. Een verzoek om informatie wordt ingewilligd met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10 en 11.

Artikel 10

(...)

2. Het verstrekken van informatie ingevolge deze wet blijft eveneens achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen de volgende belangen:

(...)

e. de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer;

(...)

g. het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de aangelegenheid betrokken natuurlijke personen of rechtspersonen dan wel van derden.

(...)

Artikel 11

1. In geval van een verzoek om informatie uit documenten, opgesteld ten behoeve van intern beraad, wordt geen informatie verstrekt over daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen.

2. Over persoonlijke beleidsopvattingen kan met het oog op een goede en democratische bestuursvoering informatie worden verstrekt in niet tot personen herleidbare vorm. Indien degene die deze opvattingen heeft geuit of zich erachter heeft gesteld, daarmee heeft ingestemd, kan de informatie in tot personen herleidbare vorm worden verstrekt.

(...)